

философских теорий менеджмента Бёрнхейма, Сорокина, Парсонса, Белла [3]. На этом этапе роль менеджмента оценивается выше производства.

Третий этап господства парадигмы издержек производства совпадает с появлением во второй половине XX века новой мировой тенденции – обострение конкуренции и возрастании роли маркетинга.

В заключение необходимо отметить особенность, характерную одновременно для первой и второй парадигм экономики, – они реализуются в эпохи хотя и ограниченных, но пока всё ещё значительных природных ресурсов, а потому обе по-прежнему отводят предпринимательству второстепенную, вспомогательную к производственному менеджменту и маркетингу роль, – роль лишь средства ещё большей эксплуатации природных ресурсов.

Литература:

1. Бабайлов В.К. Эволюция парадигм экономики / В.К. Бабайлов // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – №2(7), том 1. – 2014. – Харків: ХНАДУ, 2014 – С. 5-8.
2. Бабайлов В.К. Новая парадигма экономики / В.К. Бабайлов // Новий колегіум. – 2015. – № 1. – С. 53-57.
3. Бабайлов В.К. Менеджмент: Наука и практика: учебник / В.К. Бабайлов. – Х.: ХНАДУ, 2015. – 276 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДИК ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Кіпоренко О.В., Висоцький А.О.

Науковий керівник: Горова К.О., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Проблемі виявлення кризового стану підприємства присвячені праці таких вчених, як Альтман Е., Бівер У., Бочарова Н.А., Вербицька Ю.С., Городня Т.А., Даніч В.М., Дмитрієва О.А., Дядюк М.А., Єніна-Березовська А.А., Зайцева О.П., Кадиков Г.Г., Круглова О.А., Ліс Р., Негашев Є.В., Пархоменко Н. О., Піддубчишин О.М., Сайфулін Р.С., Спрингейт Г., Таффлер У., Терещенко О.О., Федотова К.О., Шеремет А.Д.

Проаналізувавши результати досліджень вчених, можна виділити такі основні підходи до оцінки імовірності настання кризового стану підприємства та ідентифікації кризових явищ на ньому.

Найпростішим методом визначення ступеня наближення господарського стану підприємства до кризового є коефіцієнтний аналіз, що передбачає застосування сукупності фінансово-економічних показників діяльності підприємства, що характеризують різні аспекти його діяльності. До таких показників зазвичай відносять коефіцієнти ліквідності та платоспроможності

(абсолютної, фінансової, загальної ліквідності) майнового стану (фондовіддача, фондомісткість, фондоозброєність), структури капіталу (коефіцієнти автономії, співвідношення позикових і власних коштів, забезпеченості запасів і витрат власними джерелами), рентабельності (продаж, капіталу, необоротних активів, власного капіталу, оборотного капіталу) та ділової активності підприємства (коефіцієнт оборотності та період обороту всього капіталу, основних засобів, власного капіталу, дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості, запасів, готової продукції, грошових коштів).

Для кожного коефіцієнту встановлені нормативне значення, що відповідає граничному стану підприємства, перетин якого свідчить про початок кризових явищ, або рекомендований напрям динаміки показника.

При проведенні коефіцієнтного аналізу здійснюється комплексний аналіз показників, їх порівняння з нормативними значеннями, рейтингова оцінка підприємств за обраними показниками.

Такий метод є простим у використанні, проте потребує здійснення узагальнених висновків за результатами розрахунку великої кількості показників, що може мати суб'єктивний характер.

Тому серед науковців стає популярним застосування таксономічного аналізу із використанням обраних коефіцієнтів, що дозволяє визначити єдиний показник оцінки – коефіцієнт таксономії, який забезпечує однозначність оцінки, проте не враховує вагомості показників та специфіки діяльності підприємства.

Для забезпечення взаємозв'язку оцінки кризового стану підприємства із його зовнішнім середовищем та врахуванням його іміджу, що є відображенням уявлення сторонніх зацікавлених осіб щодо стабільності його роботи, може застосовуватися оцінка вартості підприємства та оцінка вартості його корпоративних прав.

Але така оцінка націлена на думку зовнішнього користувача і не враховує об'єктивного стану поширення кризових явищ всередині підприємства, що можуть бути латентними на початковому етапі.

Найвідомішим методом оцінки кризового стану підприємства є застосування моделей діагностики банкрутства.

Найвідомішими з них є двофакторна та п'ятифакторна моделі Альтмана, модель Тафлера, модель Ліса, модель Іркутської державної економічної академії, модель Creditmen, модель Зайцевої, модель Сайфуліна та Кадикова, модель Спрингейта, модель Терещенко, чотирьохфакторна R-модель, модель Бівера. Перевагою моделей є простота розрахунків та однозначність висновків. Недоліком моделей є те, що нормативні значення розрахованих за ними показників, що визначають імовірність банкрутства на підприємстві, визначалися за емпіричними даними певної вибірки підприємств, тому вони можуть давати хибні прогнози в ситуації, що відрізнялася від умов, що склалися на момент розробки моделі. До того ж моделі не враховують регіональної та галузевої специфіки підприємств, а також окремих аспектів їх діяльності.

Причиною погіршення фінансових показників може стати, наприклад, накопичення короткострокової заборгованості на фінансування обігового капіталу. Врахуванню цієї проблеми при визначенні ступеня кризи на підприємстві присвячені праці Шеремета А.Д. За розробленою ним методикою стан підприємства можна вважати кризовим, якщо йому недостатньо власних коштів, короткострокових зобов'язань та тимчасово вільних коштів на покриття запасів в розмірі необхідному для початку наступного виробничого циклу. Також при оцінці господарського стану підприємства має бути врахована можливість отримання коштів від операційної та фінансової діяльності, що розглянута в методиці Франсона-Романе при побудови матриці фінансової стратегії. На думку вчених кризовий фінансовий стан підприємства настає, коли чистий приток грошових коштів до підприємства має від'ємне значення.

Загальним недоліком зазначених вище методів є те, що майже усі показники, що використовуються при проведенні аналізу, характеризують лише фінансовий стан підприємства. За ними передбачається, що стан підприємства можна вважати кризовим, якщо воно має негативні фінансові результати або значне погіршення фінансових індикаторів.

Проте, фінансові показники за своєю сутністю є ретроспективними, тобто за ними можна визначити кризовий стан підприємства, коли кризові явища, що виникли у виробничій, комерційній, постачальницькій діяльності, відобразилися на його фінансових результатах. Тобто такий аналіз не дозволяє виявити кризу на підприємстві на її ранніх стадіях.

Тому в науковій літературі в останні роки набули популярності інтегральні показники для визначення кризового стану підприємства, що дозволяють усунути неоднозначність впливу окремих факторів на досліджуване явище та отримати точний висновок щодо стану та тенденцій розвитку об'єкта дослідження. Інтегральний показник може включати в себе показники матеріально-технічних ресурсів, менеджменту персоналу підприємства та наряду з іншими – фінансові показники. Такий аналіз дозволить виявити кризові явища у постачанні, роботі з персоналом, забезпеченні виробничими потужностями, тобто є більш повним порівняно з методами, що використовують лише фінансові показники.

Ми погоджуємося з таким підходом, проте, на наш погляд залишається відкритим питання складу інтегрального показника. На нашу думку доцільно, щоб його складові показники відповідали авторському визначенню кризи на підприємстві, згідно якого криза на підприємстві – це стан підприємства, що характеризується різким погіршенням господарських показників його діяльності, викликаний загостренням протиріч підприємства з зовнішнім середовищем, або у його внутрішньому середовищі, що спричинені невідповідністю виконання окремих бізнес-процесів підприємства, серед яких управління, маркетинг, постачання, виробництво, збут, проведення розрахунків, сучасним умовам господарювання, що різко змінилися внаслідок інноваційного або інформаційного розвитку, та розробленій моделі антикризового управління бізнес-процесами підприємства.